

EUROPEIZACE SOUKROMOPRÁVNÍCH DELIKTNÍCH VZTAHŮ

MICHAL VLASÁK

Právnická fakulta, Masarykova univerzita

Abstrakt

Tento příspěvek je věnován právním aspektům europeizace soukromoprávních deliktních vztahů. Cílem příspěvku je poukázat na jednotlivé způsoby sbližování deliktního práva na evropském kontinentu. Harmonizace deliktního práva je podmíněna jednak regulativními procesy prostřednictvím nařízení a směrnic ES a dále cestou spontánní europeizace soukromoprávních deliktních vztahů. Do kategorie spontánní europeizace deliktního práva lze zařadit i projekt Principů evropského deliktního práva vypracovaný Evropskou skupinou deliktního práva.

Klíčová slova

europeizace práva, regulativní europeizace deliktního práva, spontánní europeizace deliktního práva, Principy evropského deliktního práva

Abstract

This article deals with legal aspects of europeisation of tort law. The aim of this paper is to show individual methods of harmonization of tort law. Harmonization of european tort law is conditional on regulatory processes by way of EC regulations and directives and furthermore by way of spontaneous europeisation of tort law. Principles of European Tort Law project, drawn up by European Group on Tort Law, belongs to the category of spontaneous europeisation of law.

Key words

Europeisation of law, regulatory europeisation of tort law, spontaneous europeisation of tort law, Principles of European Tort Law

1. Pojem europeizace

I přes jistá zakolísání integrační vývoj Evropských společenství na konci 20. století a na počátku 3. tisíciletí zrychlil. S tím souvisí i nárůst kompetencí jejich orgánů a rozšiřování politické dimenze integrace vedle dosud nejvýraznějšího ekonomického rozměru. Rozvoj a upevnění pozice ES/EU v ekonomické, politické a právní oblasti vynesl do popředí otázku působení EU na členské státy a jejich právní řády a odhalil natolik významné odlišnosti, že v různých společenskovedních disciplínách začala krystalizovat specifická oblast poznání označovaná jako studium *europeizace*.¹

Problematický může být již samotný překlad tohoto nově se objevujícího pojmu, neboť se vyskytuje hned v několika podobách – europeizace, evropeizace, euizace, europeanizace. Při bližším seznámení se s konkrétním textem často zjistíme, že jsou všechny tyto termíny synonymické. My se v následujícím příspěvku přidržíme pojmu *europeizace*, neboť podle našeho názoru nejuvěrněji vystihuje podstatu a význam tohoto slova, a kromě toho s tímto pojmem pracuje i podtitul konference.

Z vědeckého hlediska lze pojem europeizace analyzovat ze dvou úhlů pohledu. V prvním případě se hovoří o tzv. základním významu. Europeizace v tomto smyslu představuje široké spektrum procesů politických, právních, ekonomických, sociálních a jiných s cílem vytvořit silnou a jednotnou Evropu přes upevňování určitého politického stylu, kulturních tradic, náboženství, politických a právních principů i identity na evropském kontinentu a jejich šíření do jiných částí světa. V tomto směru je europeizace tvořena procesy konstrukce, rozptylování a institucionalizace formálních a neformálních pravidel, procedur, paradigmat, stylů, způsobů uspořádání různých záležitostí a sdíleného přesvědčení norem, které se nejprve definují a konsolidují v politických procesech na úrovni EU a posléze dochází k jejich vtělení do logiky domácího (státního a substátního) diskurzu a veřejných politik.²

Pro nás je ovšem zajímavější druhý úhel pohledu označovaný jako systematizovaný koncept. Tento koncept vyjadřuje myšlenku, že jednotlivé odborné disciplíny s pojmem europeizace pracují svým způsobem a nabízejí tím i svůj intradisciplinární přístup. Ze systematizovaného konceptu vychází i následující text.

¹ Srov. Zemanová, Š. Europeizace – aktuální problémy a perspektivy. Mezinárodní vztahy, č. 4, 2007, s. 30.

² Radaelli, C. M. Europeanization: Solution or problem? European integration online Papers, vol. 8, 2004 n. 18, p. 4.

2. Regulativní europeizace práva

V právním slova smyslu lze proces europeizace práva charakterizovat jako fundamentální změny v systémových zdrojích práva v jednotlivých právních řádech EU, nebo jako proces sbližování (aproximaci, harmonizaci, unifikaci) právních řádů členských států EU, nebo jako proces změny v metodologických postupech právní vědy.³ Je třeba říci, že většinově je mezi právníckou veřejností chápán proces europeizace práva ve smyslu harmonizace či unifikace jednotlivých právních řádů EU. I Evropská komise, hovoří-li o europeizaci práva, má nejčastěji na mysli sbližování národních právních úprav.

Sbližování práva je velmi často prezentováno jako důležitý předpoklad liberalizace evropské ekonomiky s tím, že různá pojetí pojmů v národních právních řádech mohou způsobit problémy v přeshraničním obchodním styku.⁴ Zároveň je právo integrální součástí společenské kultury a národní právní identity každého státu, proto je otázka europeizace práva v mnohých evropských státech vnímána jako velmi citlivá záležitost, neboť některé významné soukromoprávní kodexy bývají občany těchto států vnímány jako nositelé národní právní identity, osvědčených tradic či historické paměti národa.

V závislosti na předmětu právní úpravy, metodologii tvorby a technice přijímání právních pravidel lze rozlišovat regulativní (regulatorní) a neregulativní (spontánní) metody rozvoje deliktního práva v rámci evropského soukromoprávního prostoru. V případě regulativních metod se jedná o organizovaný a cílevědomý proces, v rámci EU charakterizovaný přijímáním nařízení a směrnic jako forem sekundárního komunitárního práva. Neregulativními metodami, které nemají donucující charakter, jsou instrumenty *soft law*, samoregulace, sektorové dohody, koordinace finanční intervence, informační kampaně aj.⁵

Zastavíme-li se u regulativních metod v oblasti civilně právní odpovědnosti, zjistíme, že právní úprava soukromoprávních deliktních vztahů (kromě určité výšece mezinárodního

³ Ziller, J. L'Européisation Du Droit: De L'Élargissement Des Champs Du Droit De L'Union Européenne À Une Transformation Des Droits Des États Membres. EU Working Paper LAW, No. 19, 2006, abstrakt.

⁴ Wagner, G. The Project of Harmonizing European Tort Law. In: Koziol, H. (ed.) Tort and Insurance Law Yearbook – European Tort Law 2005. European Centre of Tort and Insurance Law, Wien: Springer, 2006. p 650 - 682.

⁵ Tomášek, M. Lesk a bída „europeizace“ občanského práva. Právník, č. 1, 2004, s. 2.

práva soukromého⁶⁾ je doposud věcí vnitrostátní legislativy. Právní předpisy ES mají v této oblasti pouze omezenou roli, proto se komunitární úprava odpovědnostních vztahů zaměřila spíše na několik málo specifických oblastí, které přímo ovlivňují společný trh nebo volný pohyb osob a zboží.⁷ Velmi často se jedná o právní úpravu navazující na některé harmonizované smluvní vztahy, například spotřebitelské.

Vazby na odpovědnostní vztahy vykazují zejména tyto směrnice ES:

- Směrnice Rady 85/374/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky;
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES o určitých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na spotřební zboží;
- Směrnice Rady 90/314/EHS o souborných službách pro cestování, pobyty a zájezdy.

Zejména pokud jde o první směrnici, patří mezi stěžejní předpisy na ochranu hospodářských zájmů spotřebitele, když z pohledu právní úpravy náhrady škody je významná z toho důvodu, že umožňuje spotřebitelům uplatňovat nároky v soudním řízení před domácími soudy.⁸

Soukromoprávních deliktů se okrajově týkají i tzv. motorové směrnice:

- Směrnice Rady 72/166/EHS o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění;
- Směrnice Rady 84/5/EHS o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel;
- Směrnice Rady 90/232/EHS o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel;

⁶ Europeizace mezinárodního práva soukromého např. in *Rozehnalová, N.* Internacionalizace a europeizace v mezinárodním právu soukromém. *Mezinárodní a srovnávací právní revue/International and Comparative Law Review*, č. 9, 2003, s. 75 – 79.

⁷ *Doležel, T.* Europeizace právních úprav náhrady škody na zdraví a náhrady imateriální újmy. *Právník*, č. 4, 2007, s. 425.

⁸ Směrnice Rady 85/374/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky, byla do českého právního řádu transformována zákonem č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku. Z literatury srov. např. *Král, R.* Provedení směrnic do národního práva na příkladu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku. In: *Tichý, L.*(ed.) *Europeizace národních právních řádů. Soubor příspěvků přednesených na Symposiu o rozšiřování Evropské unie ve dnech 15. – 17. 11. 1999 na PrF UK.* Praha: Univerzita Karlova, 2000, s. 216 a násl. *Fiala, J.* Důsledky zákona č. 136/2002 Sb. pro určení odpovědnosti za vady při prodeji v obchodě. *Právní zpravodaj*, 2003, č. 1, s. 1 a násl.

- Směrnice EP a Rady 2000/26/ES o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a o změně směrnic Rady 73/239/EHS a 88/357/EHS;
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/14/ES, kterou se mění směrnice Rady 72/166/EHS, 84/5/EHS, 88/357/EHS a 90/232/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/26/ES o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel.

Účelem těchto „motorových směrnic“ je vytvořit zvláštní opatření použitelná pro poškozené, jež mají nárok na náhradu škody nebo zranění v důsledku nehody v jiném členském státě než ve členském státě bydliště nebo sídla poškozeného, jež byly způsobeny provozem vozidel pojištěných a majících obvyklé stanoviště v členském státě.

Pouze pro úplnost se sluší dodat, že po delších tahanicích mezi Evropským parlamentem a Evropskou komisí bylo dne 11. července 2007 přijato nařízení Evropského parlamentu a Rady 2007/864/ES o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II), které se vztahuje na mimosmluvní závazkové vztahy občanského a obchodního práva v případě kolize právních řádů. Svou povahou patří toto nařízení do rámce mezinárodního práva soukromého, a proto se mu nebudeme blíže věnovat.

Ze stručného výčtu jednotlivých regulativních nástrojů vyplývá, že oblast civilně právních odpovědnostních vztahů není v současné době výrazněji europeizována. Jedná se pouze o fragmentární úpravu některých dílčích oblastí, zejména spotřebitelské věci a pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel. Tyto směrnice se však týkají deliktů pouze okrajově. Předmětem jednotlivých směrnic je vždy toliko určitá výše deliktů práva. Tato technika úpravy není příliš šťastná, protože v konečném důsledku může vést k nepřehlednosti, ale i případným vnitřním rozporům, včetně problémů nejednotnosti interpretace a aplikace.⁹

⁹ Blíže Hurdík, J., Fiala, J., Ronovská, K. Východiska a tendence vývoje českého občanského práva po vstupu České republiky do Evropské unie, In: Hurdík, J., Fiala, J., Selucká, M. Evropský kontext vývoje českého práva po roce 2004. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 158.

3. Spontánní europeizace práva

Přes veškeré přirozeně determinované tendence směřující k integračním, harmonizačním či unifikačním snahám v oblasti evropského soukromého práva se zdá, že bruselská politická realita je nakloněna zatím pouze omezenější „unifikaci“ občanského a obchodního práva prostřednictvím instrumentů *spontánní europeizace* soukromého práva.¹⁰ Spontánní europeizace soukromého práva (tzv. *soft law*) je paralelou cílevědomého procesu europeizace práva „klasickou“ regulativní metodou prostřednictvím sekundární legislativy práva ES. Tento spontánní proces má své hluboké kořeny v tradičním kontinentálním systému práva, neboť již v dobách rozkvětu římského práva a později v období kanonickém a osvícenském, tvořily „soukromé“ sbírky podstatnou část právního poznání.

V odborné právní literatuře se hovoří o tom, že jedním z motivů spontánního vývoje evropského práva je znovuobjevení společné evropské tradice, neboť právní základy jsou společné všem národním systémům evropského soukromého práva. Na první pohled se zdá, že společná římskoprávní tradice utrpěla vznikem národních kodifikací, které jsou svébytným výrazem národní identity, ovšem pravdou je, že se tyto kodifikace¹¹ samy dovolávají obecných právních zásad, což bylo podmíněno osvícenským a přirozenoprávním základem těchto epochálních kodexů soukromého práva.¹²

I v dnešní době hraje proces spontánní europeizace práva významnou úlohu ve všech právních řádech evropských států. Přesto, že pramenem práva v kontinentálním právním systému není literatura, těší se komentáře základních kodexů velké oblibě a stále častěji se v soudních rozhodnutích objevují odkazy na časopisecké články významných odborníků právní vědy a praxe. Mezi přední přispěvatele odborných periodik patří i současní tvůrci české jurisprudence. Právníci mezi sebou prostřednictvím těchto textů navzájem šíří zkušenosti s konkrétními soukromoprávními případy, které v rámci své praxe řeší. Literatura tak sice formálně právně není pramenem práva a ani materiálně právně se nevyrovná síle váhy stěžejních precedentů, na druhou stranu je třeba přiznat, že již dnes tvoří nezanedbatelnou součást české právní vědy a její prorůstání do právně aplikační praxe nezadržitelně roste.

¹⁰ Ronovská, K. Unifikační tendence na poli sjednocené Evropy. Časopis pro právní vědu a praxi, č. 3, 2007, s. 217-221.

¹¹ Srov. čl. 7 rakouského ABGB, čl. 3 italského Codice Civile, čl. 65 španělského Código Civil. Výjimkou je francouzský Code Civil ve své původní edici, v němž převažuje pozitivněprávní myšlení a který na přirozenoprávní zásady neodkazuje, což ovšem neznamená, že je v mnohých případech nereflexivní.

¹² Tichý, L. Spontánní europeizace soukromého práva. Evropské právo. Příloha Právních rozhledů, 2000, č. 2, s. 2.

Cílem spontánních kodifikací není snaha o vytvoření jednotného práva, jehož pramenem budou právní normy, které v jednotlivých smluvních státech budou bezprostředně aplikovány v oblasti jejich působnosti na konkrétní právní vztahy. Spontánní kodifikace jsou zaměřeny na vytvoření obecných (obecně přijatelných) základů jednotné úpravy. Mají proto buď formu tzv. modelového zákona, který je vzorem národní kodifikace, anebo formu určitých zásad, obsahujících shrnutí obecně přijatelného poznání v dané oblasti právní úpravy.¹³

Někteří autoři v této souvislosti upozorňují na drobná úskalí spontánní europeizace, která sice mohou vést k vytvoření společných principů určité oblasti civilního práva, ne vždy však zaručují, že přijaté řešení bude také odpovídat aktuálním potřebám společnosti.¹⁴ Zajisté je potřebné věnovat těmto pochybnostem náležitou pozornost, nemyslím si však, že by právě tyto spontánní kodifikační snahy nereflektovaly recentní společenský vývoj. Naopak jsem přesvědčen, že většina soukromých sbírek obligačního práva výrazněji odráží aktuální společenskou realitu, neboť z ní sama vyvěrá a navíc jsou velmi často spontánní projekty tvořeny samotnými účastníky soukromoprávních vztahů, proto je vysoce pravděpodobné, že obsah projektů odpovídá i jejich potřebám. Rozhodně tyto spontánní snahy vykazují mnohem více moderních společenských rysů než mnohé z legislativních pokusů státních či nadnárodních institucí, které jsou často ve vleku společenské reality.

Mezi projekty charakterizované metodou spontánní europeizace práva patří zejména UNIDROIT Principy mezinárodních obchodních smluv, Principy evropského smluvního práva (PECL), Evropský občanský zákoník (ECC) a rovněž i pro nás stěžejní Principy evropského deliktního práva (PETL).¹⁵ Třem prvně jmenovaným projektům se blíže věnovat nebudeme, jelikož by to přesáhlo možnosti této práce, a proto pouze odkážeme na dnes již poměrně bohatou - i českou - literaturu.¹⁶

¹³ Tichý, L. op. cit., s. 1. Srov. též von Bar, Ch. O celoevropské odpovědnosti národní kodifikační politiky. In: Švestka, J. Dvořák, J. Tichý, L. (eds.) Sborník statí z diskusních fór o rekodifikaci občanského práva. Praha: ASPI, 2006, s. 11 a násl.

¹⁴ Srov. např. Hurdík, J., Fiala, J., Ronovská, K., op. cit. sub. 9, s. 169.

¹⁵ Ačkoliv se již na počátku 90. let minulého století pokusil Evropský parlament vyzvat Evropskou komisi k podnícení procesu europeizace soukromého práva, Evropská komise zůstala v té době ještě nečinná. Úkolu se dobrovolně chopili nadšení akademikové, kteří prvně zpracovali významnější publikaci týkající se možné europeizace soukromého práva v rámci evropského prostoru. Srov. Hartkamp, A. S. et al. Towards a European Civil Code. Nijmegen: Kluwer Law International, 2. vyd., 1998, s. 288.

¹⁶ Z české literatury lze zejména doporučit komparativní srovnání In: Pelikánová, I. Aktuální otázky obligačního práva a jeho kodifikace v evropském i českém kontextu. Právní rozhledy, č. 17, 2007, s. 656-669.

4. Spontánní europeizace civilně právních odpovědnostních vztahů

Přesto, že oblast soukromoprávních deliktních vztahů není v rámci evropského prostoru, až na fragmentární výjimky, kodifikována, ukazuje se, že v oblasti náhrady škody a mimosmluvní odpovědnosti neexistuje mezi jednotlivými národními právními řády tolik rozdílů. Zdá se, že základní pojmy z oblasti deliktního práva jako protiprávnost, škoda, příčinná souvislost či zavinění, mají v právních řádech evropských států podobný obsah a je s nimi v právně aplikační praxi obdobně zacházeno. Samozřejmě, že některé rozdíly stále přetrvávají, zejména pokud jde o anglosaský přístup v podobě *tort law*, na druhou stranu se zdá, že se jedná pouze o jiný způsob často vedoucí k dosažení téhož cíle. Nadále však přetrvávají podstatné rozdíly v členských státech, především pokud jde o otázky protiprávnosti, objektivní (absolutní) odpovědnosti, obsahu a rozsahu náhrady škody nebo otázky promlčení.

Poznatek o vzájemné obsahové podobnosti fundamentálních dílčích institutů z oblasti deliktního práva může být vnímán jako povzbuzující stimul ke spontánní europeizaci této části soukromého práva. Ve prospěch budoucí kodifikace deliktního práva hovoří rovněž předmět a charakter úpravy. Je třeba zdůraznit, že na rozdíl od smluvního obligačního práva založeného na autonomii vůle subjektů právního vztahu a převažující dispozitivnosti úpravy, je pro deliktní právo typická omezenost vůle adresátů právních norem a rovněž i kogentnost právní úpravy.¹⁷

V současnosti patrně nejvýznamnější počín v rámci spontánní europeizace civilně právních odpovědnostních vztahů tvoří Principy evropského deliktního práva (PETL), kterým bude v následující části příspěvku věnována bližší pozornost.

Za zmínku rovněž stojí, že v současné době vrcholí práce tří pracovních skupin¹⁸ na tzv. Společném referenčním rámci (The Draft Common Frame of Reference).¹⁹ Společný referenční rámec má kromě jiného obsahovat i právní úpravu mimosmluvních odpovědnostních závazků. Na rozdíl od obdobných projektů (např. PETL) nepracuje pouze s

¹⁷ Blíže *Markenisis, B.* General Theory of Unlawful Acts. In: *Hartkamp, A. S.* et al. Towards a European Civil Code. Nijmegen: Kluwer Law International, 2. vyd., 1998, s. 258.

¹⁸ The Study Group, The Acquis Group, The Insurance Law Group.

¹⁹ Metodologicky blíže in: *von Bar, Ch.* Working Together Toward a Common Frame of Reference. *Juridica International*, vol. X., roč. 2005, p. 17-26.

principy evropského soukromého práva, ale snaží se zachytit konkrétní pravidla soukromoprávní regulace, včetně pravidel soukromoprávních deliktních vztahů.²⁰

5. Principy evropského deliktního práva (PETL)

Principy evropského deliktního práva jsou výsledkem několikaletého snažení skupiny předních civilistů pracujících pod gescí Evropské skupiny deliktního práva (European Group on Tort Law). Předchůdcem této platformy byla tzv. Tillburská skupina založená roku 1992. Na pravidelné konferenci ve Vídni v roce 2005, byly Principy evropského deliktního práva prezentovány společně s průvodním komentářem.

Skupina Evropského deliktního práva a její iniciativa vystihuje situaci v Evropském společenství, kde je na straně jedné pocíťována silná potřeba jednotné nebo alespoň harmonizující úpravy deliktního práva, zároveň však na straně druhé existuje nechuť a nedostatek pravomoci k takové iniciativě uvnitř ES.²¹ Je potřeba zdůraznit, že PETL principy nejsou produktem práva ES a rovněž nejsou prostorově omezeny pouze na členské státy EU. Na jejich přípravě se nepodílely pouze evropští civilisté, ale přizváni byli i významní odborníci ze zámoří a z jiných mimoevropských destinací.

Podle tvůrců PETL mají tyto principy sloužit jako společný základ pro rozvoj a sbližování právní úpravy soukromoprávních deliktních vztahů v rámci celé Evropy. Principy se netají svou ambicí stát se prvním krokem ke skutečnému společnému deliktnímu právu v evropském prostoru.²²

Základní východisko principů PETL opětovně vyzdvihuje starou římskou parémii *casum sentit dominus*. Jinými slovy, každý subjekt práva si nese škodu mu způsobenou sám, pokud ovšem nenastanou zákonem předvídané skutečnosti (důvody), se kterými je spojeno přenesení odpovědnosti za škodu na jiný subjekt. Pouze v případě dostatečného odpovědnostního důvodu je povinen nahradit tyto škody někdo jiný.

²⁰ V podrobnostech odkazují na *von Bar, Ch., Clive, E., Schulte-Nölke, H.* et al. Study Group on European Civil Code and research Group on EC Private Law (Acquis Group). Principles, definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference. Interim Outline Edition. Munich: European Law Publishers, 2008, 406 p. Tento čerstvě zveřejněný dokument obsahuje konečný, zatím jen interní a neoficiální, návrh Společného referenčního rámce. Po registraci jej lze stáhnout na www.law-net.eu.

²¹ *Tichý, L.* op. cit. sub 12, s. 4.

²² *European Group on Tort Law.* Principles on Tort Law – Text and Commentary. Wien: Springer, 2005, 282 p.

PETL vycházejí z koncepce subjektivní odpovědnosti založené na zavinění a v tom se samozřejmě shodují s českou právní úpravou, na druhé straně však přinášejí některé inovativní prvky např. v pojetí protiprávnosti, rozsahu náhrady škody a v úpravě příčinné souvislosti mezi protiprávním jednáním a škodou.²³

V současnosti probíhající práce na osnově nového českého občanského zákoníku tyto evropské vývojové tendence reflektují, nicméně stále ještě platí, že návrh civilního kodexu není PETL principy příliš zasažen, přesto se nedá říci, že by základní koncepce osnovy byla textu PETL enormně vzdálená.²⁴ Podle posledních zpráv z jednotlivých minitýmů pracujících na dílčích oblastech nově vznikající české soukromoprávní kodifikace je zřejmé, že osoby participující v minitýmech věnují úpravě principů PETL stále větší pozornost.

Rozsah krátkého příspěvku mi bohužel neumožňuje podrobněji analyzovat jednotlivé články PETL principů (ani to není cílem tohoto příspěvku), proto bylo pouze ve stručnosti poukázáno na jejich základní metodologická východiska.

6. Závěr

Současné tendence a trendy vývoje soukromého práva v rámci evropského prostoru naznačují, že soukromé právo dospělo do stádia, které je charakterizováno zvýšenou europeizací obligačních vztahů. Tyto tendence se projevují nejen v rámci smluvního práva, ale v poslední době i v rámci soukromoprávních deliktních vztahů.

Europeizace civilně právních odpovědnostních vztahů probíhá nejen prostřednictvím komunitárních nástrojů, tedy nejčastěji prostřednictvím nařízení a směrnic, ale nově se objevují i snahy zachytit společné rysy a tendence vývoje ve formě spontánních projektů (*soft law*). Pokud jde o přímé regulativní působení práva ES v oblasti soukromoprávních deliktních vztahů, jedná se zatím pouze o fragmentární a útržkovité náznaky, nejčastěji v rámci spotřebitelského *acquis*. Na druhou stranu se již dnes objevují velice zajímavé spontánní projekty, které se snaží zachytit společné rysy deliktního práva, na nichž stojí právní řády jednotlivých evropských států.

²³ Shodně Pelikánová, I. op. cit. sub 17, s. 6.

²⁴ Pelikánová, I. Principy evropského deliktního práva. Právní zpravodaj, 2007, č. 7, s. 5 - 7.

Poznávání těchto nových trendů a jejich komparace se současnou českou legislativní realitou nám umožní zachytit nastávající evropské vývojové tendence, jež mohou sloužit jako velmi významný inspirační zdroj při přípravě návrhu nového občanského zákoníku.

Literatura:

- [1] Doležel, T.: Europeizace právních úprav náhrady škody na zdraví a náhrady imateriální újmy. *Právník*, č. 4, 2007, s. 423 - 432.
- [2] European Group on Tort Law: Principles on Tort Law – Text and Commentary. Wien: Springer, 2005, 282 p.
- [3] Fiala, J.: Důsledky zákona č. 136/2002 Sb. pro určení odpovědnosti za vady při prodeji v obchodě. *Právní zpravodaj*, 2003, č. 1, s. 1 - 5.
- [4] Hurdík, J., Fiala, J., Ronovská, K.: Východiska a tendence vývoje českého občanského práva po vstupu České republiky do Evropské unie, In: Hurdík, J., Fiala, J., Selucká, M.: *Evropský kontext vývoje českého práva po roce 2004*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 426 s.
- [5] Král, R.: Provedení směrnic do národního práva na příkladu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku. In: Tichý, L.(ed.) *Europeizace národních právních řádů*. Soubor příspěvků přednesených na Symposiu o rozšiřování Evropské unie ve dnech 15. – 17. 11. 1999 na PrF UK. Praha: Univerzita Karlova, 2000, s. 216 - 221.
- [6] Markenisis, B.: General Theory of Unlawful Acts. In: Hartkamp, A. S. et al.: *Towards a European Civil Code*. Nijmegen: Kluwer Law Interanational, 2. vyd., 1998, s. 258.
- [7] Pelikánová, I.: Aktuální otázky obligačního práva a jeho kodifikace v evropském i českém kontextu. *Právní rozhledy*, č. 17, 2007, s. 656-669.
- [8] Pelikánová, I.: Principy evropského deliktního práva. *Právní zpravodaj*, 2007, č. 7, s. 5 - 7.
- [9] Radaelli, C. M.: Europeanization: Solution or problem? *European integration online Papers*, vol. 8, 2004, n. 18, 23 p..
- [10] Ronovská, K. Unifikační tendence na poli sjednocené Evropy. *Časopis pro právní vědu a praxi*, č. 3, 2007, s. 217-221.
- [11] Rozehnalová, N.: Internacionalizace a europeizace v mezinárodním právu soukromém. *Mezinárodní a srovnávací právní revue/International and Comparative Law Review*, č. 9, 2003, s. 75 – 79.

- [12] Tichý, L.: Spontánní europeizace soukromého práva. Evropské právo. Příloha Právních rozhledů, 2000, č. 2, s. 1 - 5.
- [13] Tomášek, M.: Lesk a bída „europeizace“ občanského práva. Právník, č. 1, 2004, s. 1 - 14.
- [14] von Bar, Ch., Clive, E., Schulte-Nölke, H. et al.: Study Group on European Civil Code and research Group on EC Private Law (Acquis Group). Principles, definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference. Interim Outline Edition. Munich: European Law Publishers, 2008, 406 p.
- [15] von Bar, Ch.: Working Together Toward a Common Frame of Reference. Juridica International, vol. X., roč. 2005, p. 17-26.
- [16] Wagner, G.: The Project of Harmonizing European Tort Law. In: Koziol, H. (ed.) Tort and Insurance Law Yearbook – European Tort Law 2005. European Centre of Tort and Insurance Law, Wien: Springer, 2006. p 650 - 682.
- [17] Zemanová, Š.: Europeizace – aktuální problémy a perspektivy. Mezinárodní vztahy, č. 4, 2007, s. 29 - 51.
- [18] Ziller, J.: L'Européisation Du Droit: De L'Élargissement Des Champs Du Droit De L'Union Européenne À Une Transformation Des Droits Des États Membres. EU Working Paper LAW, No. 19, 2006, abstract.

Kontaktní údaje na autora - email:

Michal.vlasak@nsoud.cz